

Duurzame landbouw –
Gezond voedsel - Vitaal platteland

Plantgezondheidsaspecten bij sluiten kringloop veehouderij- akkerbouw

Eric Hees

16 mei 2019

Bronnen

Praktijk(onderzoek) naar samenwerking

- Oost-Brabant en Flevoland: kan behalve financieel ook bodemvoordeel bereikt met samenwerking?
- Kromme Rijnstreek: vaste mest voor fruitteiler van buurman-veehouder: stabiel

Potentie van samenwerking voor plantgezondheid

- Ziekte- en plaaggevoelige gewassen kunnen worden verdeeld over een groter areaal. (Bijv. afwisseling van peen, aardappel, bieten en ui met grasland verhindert opbouw van cysteaaltjes op deze gewassen.
- Gevarieerd bouwplan stimuleert het bodemleven waardoor de algemene ziektewerendheid van de bodem verbetert.
- Verminderd gebruik van pesticiden, waardoor in de bodem levende niet-ziekteverwekkende micro-organismen niet worden gedood.

Samenwerking of grondruil ?

- Heel verschillende drijfveren:
 - Veehouder: mestafzet, graslandvernieuwing, kweekbestrijding en geld
 - Akkerbouwer: meer grond en schone grond (geen bodemziekten)
 - → Opportunisme overheerst
- Recenter:
 - Meer interesse in diepgaander samenwerking m.n. in biologische sector (geen mestoverschot).
 - Soms afstand letterlijk te groot
 - Nog weinig concrete ervaring

Ecolana: Gemengd bedrijf nieuwe stijl

2001 Oprichting

Ruim 400 ha

4 Bedrijven: melkvee, 2x akkerbouw, schapen

Voordelen (2006)

- Meer ruimte voor mest binnen de samenwerking
- Hogere OS gehalte in de akkerbouwroulatie
- Minder aankoop voedergewassen van "buiten"
- Hogere opbrengst en betere kwaliteit pootaardappelen

Beleid: Visie kringlooplandbouw

Kringlooplandbouw:

“In een stelsel van kringlooplandbouw gebruiken akkerbouw, veehouderij en tuinbouw in de eerste plaats **grondstoffen uit elkaars ketens** en reststromen uit de voedingsmiddelen-industrie en voedingsketens.”

“Een goede bodemkwaliteit vraagt een evenwichtig en verantwoord gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen, **uitgekiende bouwplannen** en bewerking met **machines** die afgestemd zijn op het draagvermogen van de bodem. De bodem draagt dan niet alleen bij aan een hogere opbrengst, maar kan ook als buffer dienen voor extreme weersomstandigheden. Een bodem die veel **organische stof** bevat, kan veel beter water opnemen en is beter bestand tegen droogte. Ook kan zo’n bodem meer stikstof en mineralen vasthouden, hij biedt een **rijker bodemleven** en draagt bij aan **gezonde gewassen**.”

Beleid verder

Toekomstvisie Gewasbescherming 2030:

“Op bedrijfs- of regionaal niveau vullen plantaardige productie en andersoortig landgebruik (bijvoorbeeld veeteelt) elkaar aan door samenwerking en is de **teeltintensiteit** en het **soort teelt in balans** met de draagkracht van het natuurlijke systeem (onder andere de bodem).”

Natuur Inclusieve Landbouw (NIL): houdt in dat je **stabiele, robuuste landbouwsystemen** nastreeft die **bestand** zijn tegen **klimaatverandering, ziekten en plagen**.

Ervaringen melkveehouders

"Ik stel mijn grasland percelen alleen ter beschikking van de lelieteelt als ik last heb van een hardnekkige engerlingen plaag".

"De akkerbouwer is dit jaar begonnen met lelies, om meer bedrijfszekerheid, op contract voor een Noordhollander. Hij loopt daarmee eigenlijk geen enkel risico. Hij heeft ook mij gevraagd, maar dat heb ik afgehouden, geen zin in. Vanwege gevolgen voor de grond. Al had dat in 2016 bij ons van pas gekomen. Financieel zou het aantrekkelijk kunnen zijn."

Ervaringen akkerbouwers

- “Niemand teelt nu nog tarwe. Het brengt te weinig op. Maar als je de meeropbrengst van een volggewas kunt mee-waarderen, wordt het een ander verhaal. Door het snelle resultaat van mais wordt elk alternatief, bijv. sorghum, onaantrekkelijk.”
- “Ik heb een mislukte samenwerking gehad met een veehouder, die meer voor de waan van de dag ging. De bodemstructuur was waardeloos. Maar mijn investering in de grond gedurende 3 jaar liep uiteindelijk bij hem toch uit in een afspraak met een rozenboer, die meer betaalde.”

Voordelen samenwerking

- Melkveehouderij:
 - Mestafzet
 - Weinig onkruidzaden → minder herbiciden nodig
 - Kweekgras onder de duim
 - Meer voedergewassen
- Akkerbouw:
 - Relatief schone grond
 - Nematoden krijgen minder kans op te bouwen
 - 'Bekende mest', constante samenstelling
 - Gezondere teelt → hogere opbrengst

Risico's

- Geld beïnvloedt keuze van gewassen:
bv. bollen i.p.v. luzerne
- Permanent grasland <
- Organisch stof per saldo < ?.... Grasland negatief
– → liever snellere vruchtwisseling en meer
permanent grasland.
- Diergeneesmiddelen
- Zwart liggen van bouwland →
- Onenigheid over verdelingen (sociaal kapitaal)
- Verkeerde invulling kan leiden tot meer
bodemziektes (geldgedreven)

Waarom 1 op 1 samenwerking?

- Korte lijnen, transparant
- Gezamenlijk bouwplan / keuze >
- Perceelsgerichte aanpak mogelijk
- Minder wisseling, minder besmettingsrisico's
- Kringloop klein/kort: veevoer telen (granen, soja) → middelengebruik < → bv. weidevogels
- Vraagt een onderzoekende en meewerkende houding van beide ondernemers

Aanpak samen / perceelsgericht

- Bodemanalyse / aaltjes / periodiek
- Vruchtwisseling op orde / niet alle kaarten op aardappelen en bollen. Afwisseling hak- en rooivruchten.
- Aardappelen 1op 4 / 5 (hogere opbrengst)
- Aardappelopslag onder duim houden (aaltjes, phytophthora, coloradokever)
- Engerlingen, emelten, kweek onder de duim.

Samenwerkingscertificaat

- Verantwoord bodemgebruik, (Bodemlabel) onder andere:
 - ziektedruk verminderen door een ruime vruchtwisseling
 - C-opslag, aan te tonen met driejaarlijkse analyses,
 - Maatregelen gericht op verbetering van de bodemstructuur.
- Afstandscriterium, bijv. maximaal 5 of 10 kilometer, waarmee de kans op pseudo-samenwerkingsconstructies wordt verkleind.
- Één op één samenwerking tussen een akkerbouwer en een veehouder, wat overigens niet betekent dat de akkerbouwer niet met meerdere veehouders samenwerking kan aangaan.
- Duurzaamheid, bijv. ten minste 5 of 10 jaar samenwerking. Belangrijk: continuïteit is voor beide partijen, om te investeren in de bodem → aanpassing pachtbeleid.